

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
"ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Медіаграмотність: нові технології та інструменти  
протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»**

30 жовтня 2025

**Національний університет «Одеська юридична академія»**

**Факультет журналістики**

# **«Медіаграмотність: нові технології та інструменти протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»**

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»,

30 жовтня 2025 року)

Одеса 2025

Відповідальний за випуск:

Скалацька Олена Віталіївна

– доктор філософських наук, професор, декан факультету журналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред. В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 79 с.

Матеріали конференції присвячені визначенню перспективних напрямів досліджень медіаграмотності, журналістики й соціальних комунікацій.

Призначається для науковців і викладачів у галузі соціальних комунікацій, а також аспірантів, студентів і широкого кола читачів.

*Матеріали публікуються в авторській редакції.*

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2025

## ЗМІСТ

Архангельська Марія

МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМАТИКА ВИСВІТЛЕННЯ РОЛІ МОЛДОВИ ЯК  
ЛОГІСТИЧНОГО ХАБУ У МЕДІАПРОСТОРІ ПІД ЧАС ВІЙНИ В  
УКРАЇНІ..... 7

Агєєва Анна

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВІЗУАЛЬНІЙ РЕКЛАМІ:  
НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МЕДІА ..... 11

Грушевська Юлія

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ Й МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСНОВНІ  
НАВИЧКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ  
..... 15

Зачепа Олександра

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КРИМІНАЛЬНІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ:  
ШВИДКІСТЬ, АНАЛІТИКА ТА РИЗИКИ ПОМИЛОК..... 18

Іванов Валерій, Іванова Тетяна, Єфремова Оксана

ІНТЕРАКТИВНИЙ КЕЙС "КОМУНІКАЦІЙНИЙ ДЕТЕКТИВ"  
ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ "КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ" ДЛЯ  
СТУДЕНТІВ КОМУНІКАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ..... 22

Колкутіна Вікторія

СТОРИТЕЛІНГ ЯК СОЦІОКОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ ..... 28

Кузьмін Юрій

РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕДОВИХ ЕКОНОМІКАХ  
СВІТУ ..... 32

Лепетуха Марія

ПРАКТИКИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ  
СЕРЕДОВИЩІ: ФАКТЧЕКІНГ, ВЕРИФІКАЦІЯ ТА КОГНІТИВНА  
ГІГІЄНА

Літвінчук Ірина

ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКА У СВІТІ ПОСТПРАВДИ: ПЕРЕВІРКА  
ФАКТІВ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДІА ..... 38

Лепетуха Марія

## ПРАКТИКИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ФАКТЧЕКІНГ, ВЕРИФІКАЦІЯ ТА КОГНІТИВНА ГІГІЄНА

*У тексті висвітлено основні підходи до протидії дезінформації в цифровому середовищі, особливо в контексті зростаючого впливу соціальних мереж та алгоритмічних платформ. Розглянуто такі інструменти, як фактчекінг і перевірка цифрового контенту, які демонструють високу ефективність у виявленні маніпуляцій і спростуванні фейкових повідомлень. Особливу увагу приділено важливості когнітивної гігієни, яка сприяє розвитку критичного мислення та підвищенню рівня медіастійкості користувачів. Наголошено на необхідності інтеграції технічних рішень і поведінкових стратегій для посилення інформаційної безпеки суспільства.*

*Ключові слова: дезінформація, фактчекінг, верифікація, когнітивна гігієна, цифрове середовище, медіаграмотність.*

*The main practices for countering disinformation in the digital environment are examined in the context of the growing role of social media and algorithmic platforms. Fact-checking and digital content verification are analyzed as tools for identifying manipulative and false information. Particular attention is paid to the concept of cognitive hygiene as a factor in the development of critical thinking and users' media resilience. The necessity of a comprehensive combination of technical and behavioral approaches to ensure societal information security is emphasized.*

*Keywords: disinformation, fact-checking, verification, cognitive hygiene, digital environment, media literacy.*

У сучасному цифровому середовищі дезінформація стала одним із ключових викликів інформаційній безпеці суспільства. Швидка циркуляція інформаційних повідомлень у соціальних мережах і месенджерах істотно ускладнює процес контролю їхньої достовірності, що, своєю чергою, створює сприятливе підґрунтя для маніпулятивного впливу на громадську думку.

Фактчекінг у цьому контексті доцільно розглядати як структурований і методично вивірений процес перевірки інформації, який передбачає аналіз першоджерел, зіставлення отриманих даних із авторитетними та перевіреними ресурсами, а також логіко-аналітичну оцінку змісту повідомлень. Діяльність професійних фактчекінгових ініціатив є важливою не лише з огляду на виявлення та спростування недостовірних матеріалів, а й у площині формування в аудиторії навичок критичного мислення та відповідального ставлення до споживання інформації.

Верифікація цифрового контенту доповнює фактчекінг і зосереджується передусім на перевірці фото-, відео- та мультимедійних матеріалів. Серед основних інструментів слід виділити аналіз метаданих, зворотний пошук зображень, перевірку геолокації та часових параметрів, а також застосування методів OSINT. Використання таких підходів дозволяє оперативно виявляти фальсифікації та ознаки інформаційних маніпуляцій.

Когнітивна гігієна сприймається як набір практик, спрямованих на підтримання критичного мислення й мінімізацію впливу когнітивних упереджень у процесі сприйняття інформації. Вона включає свідоме регулювання інформаційного потоку, ідентифікацію емоційних тригерів і формування звички перевіряти достовірність джерел перед поширенням даних.

Таким чином, дієва протидія дезінформації в цифровому середовищі можлива лише за рахунок поєднання фактчекінгу, верифікації цифрового контенту та практик когнітивної гігієни, які є взаємодоповнювальними та взаємопов'язаними складовими. Фактчекінг забезпечує систематичну перевірку фактів і сприяє більшій прозорості у медіасфері. Верифікація дає змогу швидко розпізнавати маніпулятивні візуальні чи мультимедійні матеріали. Когнітивна гігієна, у свою чергу, посідає важливе місце у процесі розвитку критичного мислення, зниження впливу емоційних реакцій і когнітивних викривлень, а також у формуванні відповідального ставлення користувачів до опрацювання та поширення інформації.

Слід підкреслити, що лише поєднання технічних інструментів перевірки відомостей з освітніми й поведінковими практиками створює належні передумови для підвищення рівня медіаграмотності та інформаційної стійкості суспільства. Зазначений комплексний підхід сприяє не тільки обмеженню масштабів поширення дезінформації, а й становленню культури відповідальної цифрової комунікації, що є необхідною умовою забезпечення інформаційної безпеки в умовах гібридних загроз і стрімкого розвитку цифрових медіа.

#### *Література*

1. Почепцов Г. Г. *Інформаційні війни: нові технології маніпулювання свідомістю*. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 312 с.
2. Дутчак Х., Кузьменко О. Фактчекінг як інструмент протидії дезінформації в сучасних медіа // *Наукові записки Інституту журналістики*. 2020. Т. 1. С. 45–52.
3. *StopFake. Дезінформація та методи її викриття: навчальний посібник*. Київ, 2019. 96 с.